

Pasaulyje minint tarptautinę Holokausto aukų atminimo dieną buvo prisiminti bei pagerbti ir nacių nužudyti Palangos žydai

Kartu su visu pasauliu minint tarptautinę Holokausto aukų atminimo dieną, Palangos žydų bendruomenė ir jos pirmininkas Vilius Gutmanas su Palangos miesto savivaldybės vicemeru Rimantu Antanu Mikalkėnu, Palangos miesto savivaldybės administracijos Kultūros skyriaus specialistais, Lietuvos nacionalinio muziejaus padalinio Palangos burmistro Jono Šliūpo muziejaus muziejinkiniais ir kitais palangiškiais apsilankė Holokausto aukų kapą Palangos miesto civilinėse kapinėse. Minėjimo metu čia buvo uždegtos žvakutės, padėti atminimo akmenėliai, simbolizuojantys nepamirštamus šių žmonių gyvenimus, tragiškai nutrauktus per Holokaustą.

– Šiandien mes ne tik prisimename tuos, kurie tapo žiauriausių žmonijos istorijos įvykių aukomis, bet ir įsipareigojame dėti visas pastangas, kad tokia tragedija niekada nepasikartotų. Atmintis – tai galingiausias ginklas prieš neapykantą, – kalbėjo Vilius Gutmanas.

Tarp susirinkusiųjų buvo ir Palangos senosios gimnazijos gimnazistai, dalyvaujantys tarptautiniame projekte „Holokausto vaikai: Lietuvos

istorijos šešėlių apšvietimas“, kurio partneriai yra Palangos žydų bendruomenė, Lietuvos žydų (litvakų) bendruomenė, Lietuvos nacionalinio muziejaus padalinys Palangos burmistro Jono Šliūpo muziejus, ORT Vilniaus Šolom Aleichemo žydų gimnazija ir Romų bendruomenės dienos centras su „Padėk Pritapti“. Projektą finansuoja Vokietijos fondas. Jau

(Nukelta į 6 p.)

Paminklas holokausto aukoms Palangos miesto civilinėse kapinėse

Šį penktadienį (sausio 31 d.) prasidės šio projekto metu suorganizuotos pirmosios kūrybinės dirbtuvės, bus surengta ekskursija ir Šabato vakaras.

Palangos miesto bendruomenė, šiemet dalyvaudama tarptautinės Holokausto aukų atminimo

dienos renginiuose, dar kartą parodė, kad pagarba istorijai, žmogiškumui ir empatijai yra neatsiejama nuo mūsų kasdienybės.

***

Palangoje yra keturios vietos, liudijančias apie nacių sunaikintą šio kurorto žydų bendruomenę. Dalies kurorte pagerbtų aukų yra vyrai, kurių palaikai ilsisi Palangos miesto civilinėse kapinėse ir kurių gyvybės buvo nutrauktos Antrojo pasaulinio karo pirmosiomis dienomis.

Trečiojo reicho karinės pajėgos Palangą užėmė 1941 m. birželio 22 dieną. Birželio 26-ąją, praėjus vos keturioms dienoms nuo okupacijos pradžios, visi bendruomenės žydai per dvi valandas buvo suminti ir uždaryti dviejose miesto centre buvusiose sinagogose. Į vieną buvo suvarytos moterys, vaikai ir pagyvenusieji, o į kitą – vyrai ir jaunuoliai. 1941 m. birželio 27 d. vyrai ir jaunuoliai (nuo 13 metų amžiaus ir vyresni) buvo atskirti ir nuvaryti link Palangos Birutės parko. Pietinėje parko dalyje tą dieną buvo nužudyta 111 žydų ir kitų tautybių žmonių, kaltinamų sovietų režimo rėmimu. Moterys ir vaikai – apie 300 – buvo žiauriai nužudyti Kunigiškių miške 1941 m. naktį iš spalio 11 į spalio 12 dieną.

1958 m. liepos mėnesį masinių žudynių vieta, esanti dabartinės vilos „Auska“ teritorijoje, buvo atkasta, nužudytų vyrų palaikai ekshumuoti ir perlaidoti Palangos miesto civilinėse kapinėse. Ten pa-

Kairėje: uždegamos žvakutės prie paminklo holokausto aukoms Palangos Kunigiškių miške ir informacinis stulpelis-rodyklė, nurodanti atstumą iki holokausto aukų kapų

Paminklas holokausto aukoms Palangos Birutės parke

statytas bendras antkapinis paminklas šių žudynių aukoms atminti. 2024 m. Palangos miesto savivaldybės administracijos rūpesčiu sutvarkytos prieigos prie šios kapavietės. Artimiausiu metu planuojama parengti projektą šios kapavietės pertvarkymui ir užrašo patikslinimui.

Žydų perlaidojimo vieta yra vakarinėje senųjų Palangos kapinių dalyje, šalia pagrindinio įėjimo į kapines iš Vytauto gatvės pusės (koordinatės: 55.933279, 21.077567). 2017 m. sausio 4 d. šis Palangos miesto Holokausto aukų kapas buvo įrašytas į Lietuvos Respublikos kultūros vertybių registrą (unikalus objekto kodas – 40684).

Palangos moterų, vaikų ir pagyvenusiųjų žudynių vieta ir kapas yra Kunigiškių miške, 1,1 km į rytus nuo Liepojos plento (A13 – magistralinis kelias). 2015 m. birželio 18 d. ši žudynių vieta ir kapas taip pat buvo įrašytas į Lietuvos Respublikos kultūros vertybių registrą (unikalus objekto kodas – 10992).

Tarptautinė Holokausto aukų atminimo diena visame pasaulyje kasmet minima sausio 27 dieną. Šiemet ji pažymima kartu su 80-osiomis Aušvico

mirties stovyklos išvadavimo metinėmis, diena, kai pasaulis pirmą kartą pamatė šios tragedijos mastą.

Aušvico-Birkenau koncentracijos stovykla Osencime (Lenkija) veikė nuo 1940 m. gegužės iki 1945 m. sausio mėnesio. Ši koncentracijos stovykla, nacių įrengta Lenkijoje, buvo didžiausia nacistinės Vokietijos žmonių naikinimo vieta. Joje nužudyta daugiau negu 1,1 milijonai žydų, rusų, lenkų, romų bei kitų tautybių žmonių, daugiausiai žydų. Metodiškas ir masinis žmonių naikinimas šioje stovykloje tęsėsi iki pat jos veiklos pabaigos. 1945 m. sausio 18-ąją, likus kelioms dienoms iki Raudonosios armijos įžengimo į Aušvicą, buvo įsakyta stovyklą evakuoti. Tada apie 60 000 kalinį buvo priversti leisti į varginantį mirties žygį, kurio metu apie 15 000 jų žuvo.

Aušvicas yra Holokausto simbolis, bet šis precedento neturintis nusikaltimas žmonijai vyko visur, kur tik Trečiasis reichas buvo išplėtęs savo įtaką. Holokausto metu žuvo apie 6 milijonai žydų, pusė jų buvo nužudyti koncentracijos ir naikinimo stovyklose.

Jungtinių Tautų Generalinė Asamblėja 2005 metų lapkričio 1 d. rezoliucija paskelbė sausio 27-ąją – tarptautine Holokausto aukų atminimo diena. Ši diena skirta ne tik žuvusiems pagerbti, bet ir tam, kad būtų skatinamas švietimas apie Holokaustą ir užkirstas kelias bet kokiam genocidui ateityje. Žmonės visame pasaulyje kasmet kviečiami prisijungti prie tradicinės atminimo akcijos #WeRemember / #MesPrisimename, kurios metu prisimenamos bei pagerbiamos Holokausto aukos, liudytojai bei gelbėtojai. Dalyvaujantys akcijoje kviečiami nusifotografuoti su užrašu #WeRemember arba #MesPrisimename ir pasidalinti savo nuotrauka socialiniuose tinkluose naudojant grotąžymes #WeRemember arba #MesPrisimename, taip skleidžiant žinią, kad tai negali ir neturi pasikartoti nė vienai tautai, rasei ar socialinei žmonių grupei.

Parengė Mindaugas Surblys

Autoriaus nuotraukose – holokausto aukų atminimo ir pagerbimo akimirkos Palangoje 2025 m. sausio 27 d. ir paminkliniai ženklai Palangoje, liudijantys apie šio kurorto žydų bendruomenės sunaikinimą